

Економічна безпека підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану

Володимир Феник¹, Василь Денека², Микола Садовяк³, Іван Секретар⁴

Опубліковано	Секція	УДК
01.03.2024	Економіка	338.1:004.9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10695549>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Дана стаття розглядає найважливіші аспекти, що визначають економічну стійкість підприємств будівельної галузі під час воєнного конфлікту. У статті наведено особливості воєнного стану, які впливають на цей сектор, включаючи знищення інфраструктури, зміни в ринкових умовах та забезпечення безпеки працівників.

Також визначаються ключові виклики, з якими стикаються підприємства будівельної галузі в умовах воєнного стану, і надає стратегічні рекомендації для забезпечення ефективної економічної безпеки. Серед цих рекомендацій важливими елементами є резервування ресурсів, розвиток планів евакуації та безпеки працівників, взаємодія з державними органами та збройними силами, а також розробка планів кризового управління.

Стаття закликає до комплексного підходу та стратегічного планування для подолання викликів, пов'язаних з воєнним станом, та підкреслює важливість співпраці між підприємствами та державними структурами. Завдяки цим заходам, підприємства будівельної галузі можуть не лише забезпечити власну стійкість в умовах кризи, але й сприяти відновленню економічної діяльності та інфраструктури після завершення конфлікту. Подальші дослідження можуть фокусуватися на розвитку та вдосконаленні конкретних стратегій економічної безпеки для підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану. Додатковий аналіз ефективності заходів, спрямованих на забезпечення стійкості підприємств, а також вивчення взаємодії між галуззю та державними структурами, може розширити розуміння оптимальних стратегій та сприяти вдосконаленню практик управління кризовими ситуаціями.

Ключові слова: економічна безпека, будівельна галузь, воєнний стан, виклики, стратегічне планування, резервування ресурсів, евакуація працівників, безпека працівників, ринкові умови, взаємодія з державними органами, збройні сили, кризове управління, економічна стійкість, співпраця.

¹ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0000-0001-6407-8681>

² аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0000-0001-8013-0515>

³ аспірант НУ «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0009-0001-0214-1320>

⁴ аспірант НУ «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0009-0003-0742-3612>

Economic security of construction industry enterprises in times of martial law

Annotation. This article explores the crucial aspects that define the economic resilience of construction industry enterprises during times of armed conflict. The paper outlines the peculiarities of a wartime situation affecting this sector, including infrastructure destruction, changes in market conditions, and ensuring the safety of workers.

Key challenges faced by construction industry enterprises in times of armed conflict are identified, and strategic recommendations are provided for ensuring effective economic security. Among these recommendations, essential elements include resource reservation, development of evacuation plans and worker safety measures, collaboration with governmental bodies and armed forces, as well as the formulation of crisis management plans.

The article advocates for a comprehensive approach and strategic planning to overcome challenges associated with a state of war, emphasizing the importance of collaboration between enterprises and governmental structures. Through these measures, construction industry enterprises can not only secure their own resilience during crises but also contribute to the recovery of economic activities and infrastructure post-conflict.

Further research efforts could focus on refining specific strategies for economic security in the construction industry during wartime. Additional analysis of the effectiveness of measures aimed at ensuring enterprise stability, along with the study of interactions between the industry and governmental structures, could enhance the understanding of optimal strategies and contribute to the improvement of crisis management practices.

Keywords: economic security, construction industry, armed conflict, challenges, strategic planning, resource reservation, worker evacuation, worker safety, market conditions, collaboration with governmental bodies, armed forces, crisis management, economic resilience, cooperation.

Вступ

Сучасні економічні реалії визначаються різними чинниками, серед яких важливе місце посідає безпека. Зокрема, будівельна галузь є стратегічно важливою для розвитку будь-якої країни. Умови воєнного стану ставлять перед підприємствами будівельної сфери численні виклики, які вимагають не лише негайних заходів, але й стратегічного планування для забезпечення ефективної економічної безпеки.

Вивченню ризиків та загроз економічної стійкості підприємств будівельної галузі присвячено ряд наукових праць вітчизняних вчених, серед яких варто відзначити Н. В. Болілу [1], І. Г. Волинця [2], В. І. Дмитренка [3], К. Ковтуненка [5] та інших.

Внутрішні та зовнішні загрози для підприємств будівельної галузі, визначені Дмитренком В. І., охоплюють різноманітні аспекти. Серед внутрішніх факторів можна виділити нанесення збитку об'єкту будівництва, техніці та псування товарно-матеріальних цінностей. Особлива увага приділяється небезпеці нанесення шкоди персоналу, загрози виникнення браку [3].

І. Р. Волинець визначив внутрішні загрози економічній безпеці будівельної галузі, такі як знос основних засобів, неоднозначність цілей, низька кваліфікація управлінського персоналу, текучість кадрів, неефективне управління активами і капіталом, довгий термін оборотності оборотних коштів, немотивована поведінка персоналу, неправильна збутова політика та конкурентнонеспроможність будівельної продукції. Серед зовнішніх загроз вказав на політичну нестабільність, недосконалість законодавства, кризовий стан економіки, тіньовий сектор у будівельній сфері, високий рівень інфляції, зміну валютного курсу, високі кредитні ставки, низьку купівельну спроможність, нестачу якісних будматеріалів, енергетичну залежність, військові конфлікти, стихійні лиха та інші фактори [2].

До цього списку Н. І. Боліла включила такі внутрішні аспекти, як ризикована політика фінансування, зміни в будівельній сфері в залежності від сезонів, простої устаткування та погіршення якості кадрового потенціалу. Серед зовнішніх загроз вона назвала кризовий стан національної економіки, зменшення якості та кількості робочих ресурсів, слабке технічне регулювання, невідповідне виконання угод постачальниками, нерегулярні поставки, високі ціни, а також порушення договірних відносин із замовниками [1].

Ковтуненко К. В. підкреслює особливі загрози для будівельних підприємств, серед яких особливо виділяється недостатній рівень кваліфікації при веденні обліку та проведенні аудиту [5].

Метою статті є дослідження та аналіз ключових аспектів економічної стійкості підприємств будівельної галузі в умовах воєнного конфлікту та визначення стратегій для забезпечення їхньої ефективної економічної безпеки.

Завдання статті:

1. Визначення особливостей впливу воєнного стану на будівельну галузь.
2. Аналіз ключових викликів, що постають перед підприємствами будівельної сфери в умовах війни.
3. Надання стратегічних рекомендацій для забезпечення ефективної економічної безпеки.

Матеріали та методи: для реалізації дослідження було використано методологічний підхід, що базується на науково-емпіричних методах збору та порівняння інформації. За допомогою аналізу літературних джерел було здійснено вивчення наукових публікацій, за допомогою емпіричного дослідження було здійснено аналіз статистичних даних, комплексний аналіз використано для визначення основних викликів та можливостей, з якими стикаються підприємства будівельної галузі в умовах воєнного конфлікту, синтез та узагальнення ми використовували для систематизації та узагальнення отриманих результатів дослідження.

Галузь будівництва виступає як сегмент економіки, спрямований на реконструкцію після війни, відновлення пошкодженої інфраструктури, будівництво житла та створення нових робочих місць для населення.

В даний момент будівельні підприємства в Україні стикаються з новими викликами і загрозами, що виникають у зв'язку із воєнним станом. Ці виклики включають:

- зростання економічної нестабільності внаслідок активних воєнних дій;
- погіршення умов праці через припинення або фізичне зруйнування підприємств;
- руйнування інфраструктури;
- зменшення кількості економічно активного населення, що бере участь у створенні доданої вартості.
- спад попиту у регіонах, які перебувають у зоні військових дій та прилеглих територіях внаслідок масового відтоку населення;
- фізична неможливість здійснення бізнесу на території конфліктів;
- розрив у логістичних ланцюжках;
- збільшення темпів інфляції та зростання виробничих цін.
- дисбаланс у фінансовій системі;
- збільшення загроз кібербезпеці для економіки;
- пошкодження техніки та об'єктів будівництва;
- зростання ризиків у транспорті та інші подібні проблеми [6].

На 2023 рік у Реєстрі пошкодженого та знищеного майна занесена інформація про 36,162 об'єкти, які стали жертвами конфліктних подій. З цієї кількості 27,502 будинки,

8,294 приміщення та 366 споруд [4]. Найвищий рівень пошкодження спостерігається в Київській (24,4%), Донецькій (18,2%) та Луганській (11,7%) областях. Також було зафіксовано внесення 14,845 актів обстеження для цих об'єктів, з найбільшою кількістю обстежень у Київській (33,3%) та Дніпропетровській (23,2%) областях [6].

Розглянемо особливості воєнного стану для будівельної галузі, визначаючи ключові аспекти, що впливають на її функціонування та розвиток в умовах нестабільності та небезпеки (рис.1)

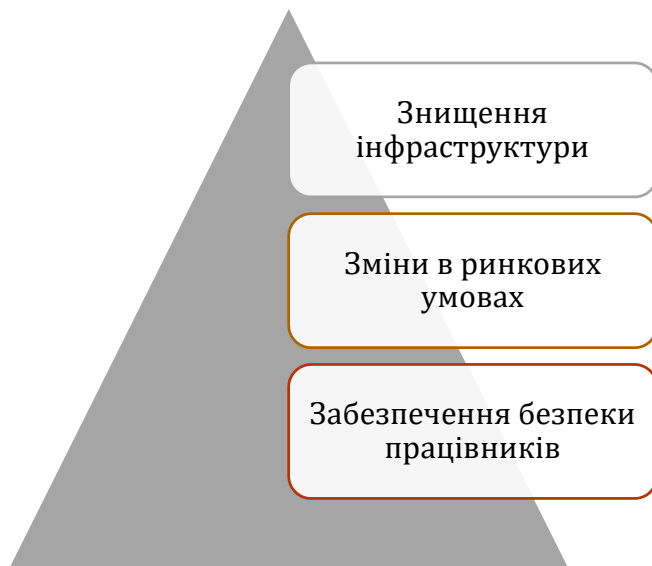

Рис.1. Особливості воєнного стану для будівельної галузі

Джерело: складено авторами на основі джерела [5].

Воєнні дії часто призводять до серйозного знищення інфраструктури, включаючи дороги, мости, аеропорти та інші об'єкти, що мають важливе значення для будівельної галузі. Підприємства стикаються з необхідністю відновлення цих об'єктів, що вимагає великих витрат та інтенсивної праці. Ефективна підготовка до відновлення інфраструктури може значно полегшити відновлення економічної діяльності в умовах воєнного конфлікту.

Часто воєнний стан супроводжується економічними зрушеннями та змінами в ринкових умовах. Вартість будівельних матеріалів може зростати, а доступ до ресурсів може бути обмежений. Це викликає нестабільність і підвищує ризики для підприємств будівельної галузі.

Збільшення ризиків для безпеки працівників на будівельних об'єктах. Загрози безпеці включають в себе не лише прямі наслідки війни, але і непередбачувані обставини, такі як евакуація, обмеження доступу до певних територій та можливість втручання з боку збройних сил. Забезпечення безпеки працівників стає завданням вищого порядку, і вимагає розробки ефективних планів евакуації, захисних структур та інших заходів безпеки [5].

У світлі сучасних викликів та невизначеностей, пов'язаних із глобальною кон'юнктурою та непередбаченими обставинами, стратегічне планування набуває особливої важливості для забезпечення економічної безпеки (рис.2)

Рис.2. Стратегічне планування для забезпечення економічної безпеки
Джерело: складено авторами на основі джерела [7].

Підприємства будівельної галузі повинні враховувати можливість обмеження доступу до ресурсів під час воєнного стану. Створення резервів будівельних матеріалів, обладнання та інших необхідних ресурсів дозволить підприємствам уникнути перерв у виробництві та забезпечити продовження будівельних проектів.

Плани евакуації та заходи безпеки працівників повинні бути розроблені та впроваджені на підприємствах будівельної галузі. Це включає в себе навчання персоналу, створення безпечних місць для притулку, а також забезпечення засобів індивідуального захисту.

Ефективна взаємодія з державними органами та збройними силами є ключовою для забезпечення безпеки підприємств будівельної галузі. Важливо розробити механізми співпраці, обміну інформацією та координації дій для мінімізації ризиків та ефективного вирішення проблем.

Розробка планів кризового управління є важливим елементом забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану. Ці плани повинні включати в себе стратегії відновлення, управління ризиками та шляхи виходу з кризової ситуації [7].

Висновки

Економічна безпека підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану вимагає комплексного підходу та стратегічного планування. Забезпечення резервування ресурсів, розвиток планів евакуації та безпеки працівників, взаємодія з державними органами та збройними силами, а також розробка планів кризового управління є ключовими елементами успішного подолання викликів, пов'язаних з воєнним станом. Тільки завдяки цим заходам підприємства зможуть ефективно функціонувати та сприяти відновленню національної економіки в умовах непередбачених обставин.

Список використаних джерел

1. Боліла Н. В., Гусарова Л. В. Класифікація та систематизація загроз економічної безпеки будівельних підприємств. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2019. Вип. 40. С. 40–45.
2. Волинець І. Г. Класифікація загроз та шляхи забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств. Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. 2020. Вип. 24. С. 4–9.
3. Дмитренко В. І. Загрози розвитку підприємств будівельної галузі: теоретичний аспект. Агросвіт. 2020. № 11. С. 136–140.
4. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України за рік від початку повномасштабного вторгнення. URL: <http://surl.li/jehot> (дата звернення: 15.01.2024).
5. Ковтуненко К. В., Філіппенкова А. І. Специфічні види загроз та особливості організації забезпечення фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств, 2014. С. 20–22
6. Пошкоджене та знищене майно. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3694441-u-reestri-poskodzenogo-ta-znisenogo-majna-vze-ponad-36-tisac-obektiv.html> (дата звернення: 15.01.2024).
7. Стратегічні підходи в управлінні економічною безпекою підприємства - CORE Reader. CORE – Aggregating the world's open access research papers. URL: <https://core.ac.uk/reader/153580100> (дата звернення: 15.01.2024).